

ISON SUOMEN KIELIOPIN »ILMIÖT» VIROLAISESTA NÄKÖKULMASTA

Tarkastelen tässä kirjoituksessani Ison suomen kieliopin kolmatta osaa »Ilmiöt». Luon lyhyen katsauksen käsiteltyihin ilmiöihin ja esitän muutamia rinnakkais-tapauksia virosta ja siitä, miten näitä ilmiöitä on käsitelty viron kielen kuvauksissa. Katsaukseni lopussa syvennyn lähemmin muutamaaan itselleni tuttuun teemaan: aspektiin, tempuksiin ja direktiiveihin.

»Ilmiöt» tuntuu omana osanaan tarkoituksenmukaiselta, erityisesti jos arvioidaan kirjoitetun ja puhutun kielen tarkastelua. Osaan on koottu sellaisia monitahoisia ilmiöitä, jotka ulottuvat kielen eri tasoille ja ovat enemmän tai vähemmän sidoksissa kontekstiin. Tavallisesti kieliopeissa on yritetty — niin myös *Eesti keele grammatikas* (EKG), jonka tekemiseen otin osaa — löytää näille ilmiöille paikka morfologias-ta tai syntaksista, mistä on usein seurauksena käsittelyn pirstoutuminen. Valitettavasti tällaiset ilmiöt pyrkivät jäämään systemaattisesta kieliopin esityksestä niin sanotusti yli.

ISK esittää koko ilmiökimpun hiukan kirjavana luettelona, jossa on niin syntaksiin, tekstiin kuin pragmatiikkaankin keskittyviä teemoja. Siinä kuitenkin on monipuolista ja kokoavaa tarkastelua. Sidoksia muihin osiin luovat monet sisäiset viitteet. Kun EKG:ssa annetaan viitteet teemaa käsittelevään kirjallisuuteen laajojen kokonaisuuksien loppuksi, niin ISK:n lukija löytää viitteitä eri kirjoittajiin myös suppeampien teemojen yhteydestä. Viitekirjallisuutta on runsaasti (lukuisten suomea käsittelevien lähteiden lisäksi on esitetty valikoiden myös yleisempiä ja muualla ilmestyneitä julkaisuja), joten sen vuoksi ei ole ollut mielekästä lisätä tekstin lomaan täysiiä viit-

teitä, kuten EKG:ssa on tehty, vaan koko kirjallisuusluettelo on kirjan lopussa.

ILMIÖIDEN KIRJOJA

Sijamuotojen syntaksia ja semantiikkaa -luku kattaa eri puolia nominien ja infinitiivien sijamuotojen kuvauksesta. Luvussa käsitellään sijamuotojen määräytymistä ja käyttöä sekä syntaksin että semantiikan kannalta, tuodaan esiin sijojen käytön frekvenssitietoja ja historiaa sekä tarkastellaan sijajärjestelmää myös kokonaisuutena. Erikseen tarkastellaan kieliopillisia sijoja, paikallissijoja ja vajaakäyttöisiä sijoja (abessiivia, instruktiivia ja komitatiivia).

Kongruenssi nähdään ISK:ssa siten, että se on »samaan konstruktion kuuluvien sanojen ja lausekkeiden kieliopillista yhdenmukaisuutta ja toisiinsa mukautumista» (ISK s. 1217). Tämä on laajempi käsitys kuin EKG:ssa, jossa kongruenssi on määriteltä yhdeksi syntaktisen alistussuhteen ilmentymäksi. Kuten myös Mati Erelin uusissa tutkimuksissa, ISK:ssakin kongruenssi on ilmiönä laajempi ja ulottuu esimerkiksi myös tekstin referentiaalisten suhteiden luomiseen.

Kongruenssi-luvussa käsitellään perusteellisesti subjektin ja predikaatin kongruenssia. Virolaisessa kieliopin tutkimuksessa on tähän mennessä esitetty pääpiirteissään ilmiön tendenssi; ISK:ssa tehty perusteellinen tarkastelu antaa aineistoa niin vertailuihin (sillä eroja on varsin monia) kuin myös jatkotutkimukseen. Luvun muut teemat ovat kongruenssi verbin liittomuodoissa, possessiivikongruenssi ja kongruenssi substantiivilausekkeessa. Huomiota kiinnitetään pragmaattisiin ilmiöihin

▷

(esim. teitittelyyn) ja alueille, joilla kongruenssi on vähenemässä puhekielestä (esim. monikon 1. persoona, kieltoverbi, possessiivisuffiksi ja genetiivi). Virolainen lukija olisi mielellään nähnyt käsiteltävän perusteellisemmin moniosaisia numeraali-ilmauksia, joissa kongruenssia on enemmän kuin virossa (vrt. su *kahdeltakymmeneltätuhannelta kolmeltasadalta* ja vi *kahekümne tuhande kolmesajalt*; su *kahdeskymmenesviides* ja vi *kahekümne viies*).

Passiivi ja passiivimaiset rakenteet -luvussa tarkasteltavina ovat ne konstruktiot sekä verbinmuodot ja -johdot, joita käytetään lauseessa subjektin jättämiseksi takalalle, mistä voi seurata jonkin toisen lauseenjäsenen muuttuminen subjektin kaltaiseksi. Esillä on muun muassa teemapaikan täyttäminen ilman subjektia yksipersonaisten passiivilauseiden informaatorakenteissa, subjektittoman passiivin objekti (jonka suhde subjektillisen passiivin subjettiin on virossa hämärärajainen; suomessa nämä kaksi tapausta tuntuvat erottuvan selkeämmin syntaktisten kriteerien perusteella), subjektittoman passiivin tulkinta- ja käyttömahdollisuudet sekä subjektillisen monipersonaisen passiivin suhde lauseen aspektiin.

Nollapersoona-luvussa luodaan yleiskatsaus sellaisiin lauseisiin, joista puuttuu ihmistarkoitteinen substantiivilauseke. Useimmiten puuttuva lauseke on kieliopillinen subjekti (*Ei noin voi sanoa*) tai muu verbin täydennyksenä toimiva lauseenjäsen (*Olisipa enemmän aikaa*). Kuten virossa, myös suomessa nollapersoonaa esiintyy eniten modaaliverbien yhteydessä, mutta suomessa sitä käytetään laajemmin myös merkitykseltään konkreettisten verbien kanssa. Luvussa on lisäksi vertailuja läheisiin ilmiöihin (passiiviin ja yleistävään 2. persoonaan).

Etsittäessä (ja myös löydettyä) säännönmukaisuuksia suomenkielisen lau-

seen sanajärjestyksestä lause ajatellaan ISK:ssa koostuvaksi neljästä osasta: avauksesta, alkukentästä, loppukentästä ja lopetuksesta. ISK:ssa kuvataan, miten informaatio- ja lauserakenteen osat sijoittuvat kenttiin, ja ilmiö osoittautuukin aika systemaattiseksi. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös joidenkin lauseenjäsenten ja -osien sijaintia lauseessa ja lausekkeessa. Yhdeksi mielenkiintoiseksi luvuksi on koottu harakenteet. Myös viroon kielessä nämä on pantu merkille monella syntaksin osa-alueella, mutta ISK:n tarkastelu tarjoaa kompaktin, eri tapaukset ja syntaksin tasot kokoavan katsauksen.

Määräisyys ja viittaaminen -luku tarjoaa koosteen substantiivilausekkeen referenssiin liittyvistä ilmiöistä, kuten referenssistä ja sen tyypeistä, määräisyyden osoittamisesta (ja samalla artikkeliksi kehittymisen kysymyksistä), deiksiksestä ja anaforasta. Lauseidenvälisen ja -sisäisten viittaussuhteiden muodostumista, pronomien käyttämistä sekä kvantitatiivisen määräisyyden ja epämääräisyyden ilmenemistä käsitellään syntaktisten ja leksikaalisten keinojen kautta.

Referointiin liittyviä kielen ilmiöitä tarkastellaan esimerkiksi seuraavasta näkökulmasta: kuinka referaatti sijoittuu kerton tekstiin (suoran ja epäsuoran puheen ongelma), millainen on johtoilmaus, kuinka ilmenee referoitavan ja referoijan deiktisten näkökulmien ero esimerkiksi pronomien ja aikamuotojen käytössä, kuinka referoidaan esimerkiksi direktiivejä ja dialogia ja millaisia ovat referoivan evidentialisuuden ilmentymät suomessa. Viimeksi mainittu kohta, jossa esitellään sellaiset keinot kuin *kuulemma*- ja *muka*-partikkelit sekä virossakin tunnetut keinot pluskvamperfekti ja modaaliverbi *pitää*, on mielenkiintoinen, koska viime aikoina kiinnostusta on herättänyt evidentialisuuden ilmaiseminen viroon kielessä. Virossa evidentialisuus on juurtu-

nut tukevasti kielioppiin; kvotatiivin ja jussivin lisäksi käytetään paljon muitakin muotokeinoja osoittamassa sitä, että tieto on peräisin joltakulta toiselta.

Modaalisuuden tyyppinä ISK:ssa on käsitelty dynaamista, deonttista ja epistee- mistä modaalisuutta, ja omana tyyppinä on esitetty vielä praktinen välttämättömyys. Episteesien modaalisuuden yhtenä ala- kohtana käsitellään evidentiaalisuutta, jos- sa tieto on peräisin muusta lähteestä tai puhujan päättelystä. Tarkasteltavina ovat niin modaalisuuden ilmaisukeinot (verbit, verbikonstruktiot, modukset, adjektiivit, adverbis ja partikkelit) kuin myös eri modaali-ilmausten sekä modaalisuuden ja kiellon yhteisvaikutus. Virolaiselle lukijalle tästä perusteellisesta katsauksesta on olen- naista käytännön hyötyä, sillä modaalisuuden ilmaisemisessa voi toiskielisen puhu- jan erehdys johtaa väärintymmärtämiseen paljon helpommin kuin monella muulla kieliopin osa-alueella. Ensimmäisenä apu- neuvona on onneksi olemassa Ilona Trage- lin (2001) vertaileva tutkimus petollisim- mista verbeistä *voida* ja *saada*.

Kielto ja kielteiset ilmaukset -luvussa käsitellään kiellon vaikutusalaa ja ilmaisu- keinoja kielen kaikilla tasoilla sekä kielto- hakuisuutta. Virolaisesta kielentutkijasta kiinnostavin on varmaankin viimeksi mai- nittu, polaarisuuden tematiikka, jota on vi- ron osalta käsitelty pääpiirteittäin satunnai- sissa yhteyksissä. ISK sitä vastoin luo koko ilmiöstä, sen ilmaisukeinoista ja toiminta- tavoista monipuolisen ja perusteellisen kat- sauksen.

Kysymykset-luvussa erotetaan kaksi kysymyksen loogista perustyyppiä: haku- kysymykset ja vaihtoehtokysymykset; vii- meksi mainitun alatyypeiksi erottuvat myöntävää ja kieltävää vastausta edellyttä- vät verbikysymykset ja lausekekysymykset sekä vaihtoehtoja esittävät disjunktiiiset kysymykset. Erikseen käsitellään alisteis-

ta kysymyslausetta ja retorista kysymystä. Luvussa tarkastellaan myös kysymyksiin kätkeytyviä tulkintamahdollisuuksia, odo- tuksenmukaisia vastauksia ja puhekielessä kehittyneitä muotoja, kuten partikkelia *vai*, jolle analoginen *või ~ vä* yleistyy virossa voimakkaasti.

Kaikilta kielen tasoilta löytyy keinoja ja käyttötapoja, jotka antavat ilmaukselle voi- makkaan ekspressiivisen sävyn. Tällaista kieliopillisten muotojen toissijaista käyttöä kokoava luku Affektiset konstruktiot ja kei- not sopii kaikin puolin kirjan viimeiseen osaan. Käsiteltävinä ovat monenlaiset eks- klamatiivit ja lausumat, väite- ja käskylau- seen intensiivistämiskeinot sekä leksikaalis- ten keinojen (interjektioiden ja voimasano- jen), erityisten fraasien ja monenlaisten tai- vutusmuotojen affektiivinen käyttö ja tois- to. Kieliopillisten muotojen toissijaisen käyt- tön systemaattisen tarkastelun on aloittanut Valma Yli-Vakkuri (1986), jonka tutkimus- tuloksia virolaiseen aineistoon verratessa on jäänyt vaikutelma, että suomen kieli leikit- telee kieliopillaan viroa aktiivisemmin.

ASPEKTI

Aspektia käsittelevä luku tarjoaa katsauksen aspektiin, siihen liittyviin kategorioihin ja muotokeinoihin. Kummassakin sukukieles- sä on aspektikategoria, joka ilmenee monel- la kielen tasolla sekä vaikuttaa objektin muotoon ja muidenkin lauseenjäsenten käyttöön, vaikka ei ilmene johdonmukaisesti joka lauseessa eikä ole kehittynyt selväk- si kieliopilliseksi kategoriaksi, joka noudat- taisi omaa selvää muoto- ja merkitysoppo- sitionaan. ISK esittää aspektiopposition sisällöksi lauseella ilmaistavan tilanteen kä- sittämistä rajattuna (perfektiivisenä) tai ra- jaamattomana (imperfektiivisenä). Tämä tuntuu sisällöllisesti sopivalta, ja rajattu- rajaamaton-vastakohta on käytössä myös EKG:ssa (Pentti Leinin *Lauseet ja tilanteet*

-kirjan [1991] ajatusten inspiroimana). Aspektin käsittelyssä ja myös opetustyössä tuntuu kuitenkin tarpeelliselta käyttää myös kansainvälistä termiparia imperfektiivisyys – imperfektiivisyys. ISK:ssa käyttöön on otettu myös Östen Dahlin termipari teelinen – ateelinen, jota viron kielen tarkastelussakin on alettu suosia EKG:n termiparin *piirivõimalusega* – *piirivõimaluseta* sijaan.

ISK:n Aspekti-luvussa käsitellään aspektin käsitteen ja terminologian kirjavuutta, aspektiin liittyviä tilannetyyppejä ja teonlaatua. Tilannetyypeistä (tilasta, tapahtumasta ja jälkimmäisen alatyypeistä) annetaan systemaattinen ja perusteellinen katsaus. Esimerkiksi tila kattaa olemisen, kuulumisen ja abstraktin suhteen; samoin kieli käsittelee tilanteina myös asentoja (*istua, maata*), sääilmiöitä (*tuulla*) ja tunnetiloja (*rakastaa*).

Verbit jakautuvat leksikaalisen merkityksen puolesta kolmeen aspektuaaliseen luokkaan (raja-pakoiseen, esim. *rakastaa*; rajaavaan, esim. *hyväksyä*; rajahakuiseen, esim. *maalata*), jotka määräävät verbien käyttömahdollisuudet, esimerkiksi transitiiivisten verbien osalta sijavaihtelun mahdollisuudet (ensimmäisessä tyypillisesti partitiivi-, toisessa totaaliobjekti, kolmannessa objektin muoto vaihtelee). Luonteeltaan imperfektiivisiä, totaaliobjektia edellyttäviä verbejä on alettu myös virossa tarkastella entistä enemmän. Perinteisesti transitiiiviset verbit on jaettu vain kahteen ryhmään, partitiivi- ja aspektiverbeihin (edellisissä totaaliobjekti ei ole mahdollinen, jälkimmäisissä on).

Aspektiluvussa tarkastellaan myös objektin käytön erikoistapauksia, ajanilmausten käyttömahdollisuuksien suhdetta lauseen aspektiin, aspektiivisia verbilausekkeita (*olla tekemässä, olla tekemäisillään, olla tehdä*) ja aspektin suhdetta substantiivilausekkeen kvantiteettiin (niin objektin kuin myös subjektin tai osman partitiivimuoto yms.). Luku on perusteellinen ja koosteen-

omainen. Tähänastisesta tutkimuksesta olisi voinut mainita myös *olla tekemässä* -konstruktion tulkitsemisen progressiiviksi kirjallisuusluettelossa mainitun Hannu Tommolan artikkelin »Progressive aspect in Baltic Finnic» (2000) perusteella, ja Eeva Kangasmaa-Minnin tuotannosta olisi voinut valita tilannetyyppejä ja niiden suhteita aspektiin erityisen systemaattisesti ja selkeästi esittelevän artikkelin »Suomen verbi-ilmausten kvaliteetista ja kvantiteetista» (1985).

TEMPUS

Aikamuotojen semantiikka esitetään yleisesti hyväksytyin kolmen hetken (tapahtumajan, puhehetken ja viittaushetken) välisten suhteiden systeeminä. Tämän ajatuksen kehittivät enemmän tai vähemmän samanaikaisesti Hans Reichenbach Yhdysvalloissa ja Osmo Ikola Suomessa. Eri käyttötavat, joita on erityisen paljon preesensillä, esitetään perusteellisesti: kaikki mahdolliset menemättömän ajan ilmaukset ja dramaattinen preesens. Imperfektille on tyypillistä narratiivinen käyttö, mutta lisäksi sillä on monia sekundaarisia käyttötapoja, esimerkiksi kohteliaisuuden tavoittelu (*Ja nimi oli?*). Pragmaattisen käytön esittely pohjautuu enimmältään Yli-Vakkurin tutkimustuloksiin. Perfektin käyttötapoja esitellään kaksi: tilanteen jälkivaikutuksen perfektit ja jatkuvuuden perfektit. Bernard Comrien neljästä klassisesta käyttötapauksesta kolme (resultatiivinen, eksperientiaalinen/eksistentiaalinen ja »hot news» -perfekti) on koottu ensimmäisen tyypin alle. Pluskvamperfekti esitetään »menneen menneenä», jolla on myös monenlaista muuta käyttöä. Tulevaisuuteen viittaamisen yhteydessä tuodaan esiin monia keinoja ja niiden ajallisia merkityksiä: *tulla-* ja *on oleva* -konstruktio, preesens ja perfektit, konditionaali sekä *olla tekemässä* -konstruktio imperfektiivisen ver-

bin yhteydessä (tätä on toisinaan nimitetty imminenti-progressiiviksi).

Tempuksia käsittelevä luku päättyy katsaukseen, jossa tarkastellaan tempusjärjestelmää kokonaisuutena viittaussuhteiden ilmaisemisen näkökulmasta. Niin aspektia kuin tempuksia käsittelevät luvut ovat ennen kaikkea kielellisten kategorioiden klassisia kuvauksia, joihin odottaisi pragmaattista täydennystä todellisesta kielenkäytöstä saaduista tutkimustuloksista. Käyttötapoihin pohjautuu myös esimerkiksi direktiivejä käsittelevä luku.

DIREKTIIVIT

Imperatiivi ja muut direktiivit -luku kokoaa toisaalta kaikenlaista direktiiveistä ja niiden ilmaisukeinoista, toisaalta myös imperatiivin käytöstä. Direktiivi määritellään seuraavasti: »ohjaileva lausuma, jolla käsketään, kehoitetaan, pyydetään tai neuvotaan puhuttavaa toimimaan tai olemaan toimimatta tietyllä tavalla» (s. 1560).

Direktiivien skaala on laaja ja luettelo pitkä heijastaen koko »Ilmiöt»-osan kokoomisperiaatetta: ei ole niin olennaista luokitella täydellisesti käsiteltäviä ilmiöitä kuin käsitellä niitä mahdollisimman tyhjentävästi. Tähän yhteyteen kuuluvat niin käsky, kielto, kehoitus, ohje kuin myös esimerkiksi muistutus, suostuttelu, varoitus, lupa ja toivotus. Imperatiivimuotoinen käskylause on kyllä prototyypinen, mutta ei liikkään ainoa tapa käskyn ilmaisemiseksi. Käskylauseella on selvä tunnus, 1. tai 2. persoonalle suunnattua käskyä ilmaiseva imperatiivinen verbinmuoto. 3. persoonan imperatiivin sisältävää lausumaa ei nimitetä käskylauseeksi vaan jussiiviksi (s. 1563); muutamaa sivua myöhemmin (s. 1576) termi jussiivi sidotaan kuitenkin verbinmuodon, kuten *ottakoon, ottakoot, otetakoon*, nimitykseksi. Muissa tiedossani olevissa lähteissä jussiiviksi nimitetään

modusta tai muuta predikaatin kategoriaa. EKG:ssa käsitetään jussiiviksi (*jussiiiv eli möönev kõneviis*) *gu/ku*-tunnuksellinen muoto (*oodaku*), jota voi käyttää aina, kun ei ole kyse suorasta käskystä, joka suuntautuu puhujalta kuulijalle tai kuulijoille: 3. persoonalle suunnatussa käskyssä, referoitavassa käskyssä, velvoituksessa, toiveessa ja myöntymyksessä. Jussiivin käsitteley ISK:ssa vaikuttaa samankaltaiselta kuin EKG:ssa. Viron *ku/gu*-muotoa koskevissa uudemmissa tutkimuksissa (vrt. esim. Erelt ja Metslang 2004) on pidetty tarpeellisena imperatiivin 3. persoonan muodon palauttamista ja *ku/gu*-muodon jakamista imperatiivin ja monipersonaisen jussiivin kesken. Käskylauseeseen käyttötapojen joukossa tarjoavat miettimistä näytteet mainoskielestä, joissa sellaiset (viroonkin pesiytyneet ja kummalliselta tuntuvat) ei-tahdonalaista tekemistä tarkoittavat verbilauseet, kuten *Voita Kanarian-matka!* ja *Lumoudu Lapista!*, ilmaisevat pikemmin jottavaa mahdollisuutta kuin käskyä.

Lisäksi luvussa tarkastellaan käskyn vastaanottajan ilmaisemista tai ilmaisematta jättämistä, monikon 1. persoonan muodostamista passiivimuotoisen tai vanhan arkaisitisen imperatiivimuodon avulla, imperatiivin ei-direktiivistä käyttöä ja partikkelistumista. Virossa on näkyvissä käskyä ilmaisevan monikon 1. persoonan indikatiivimuodon persoonamerkityksen pragmaattinen muutos (opettaja oppilaille: *Tõuseme püsti!*). Analogisesti muuttuu myös suomen passiivi (*Noustaan seisomaan!*). Tässä on peräti muutosten ketju: ensin passiivista monikon 1. persoonan merkitykseen ja siitä edelleen monikon 2. persoonan merkitykseen.

Tietyissä tapauksissa (joiden säännönmukaisuuteen kirjoittajat ovat pyrkineet syventymään) voi direktiiviä ilmaista myös konditionaali, kysymyslause tai väitelause. Verbialkuista 2. persoonan konditionaali-muotoista lausetta (*Nukkuisit nyt*) voi pitää

yhtenä jo kielioppiin vakiintuneena direktiivin muotona. Jussiiivilauseiden osalta esitetään niiden semanttisia ja syntaktisia eroja tyypilliseen käskyilauseeseen. Suomen kielessä ero on esimerkiksi siinä, että totaaliobjekti on genetiivissä, kuten väitelauseessa *Vuokralainen maksakoon kahden kuukauden vuokran ennakkoon*, mutta virossa puolestaan nominatiivissa imperatiiville tyypilliseen tapaan: *Üürnik maksku kahe kuu üür ette*.

Tyypillisiä direktiivisyyden ilmaisukeinoja ovat vielä deontismodaaliset ja performatiiviset lauseet, monet finiittiverbittömät lauseet (*Ravistettava ennen käyttöä; Ovi auki!*) ja kontekstin tuella monenlaiset muutkin lauseet. Direktiivisyyden ilmaismista tukevat ja rikastavat partikkelit, kuten *-pA, -pAs, -hAn, toki, nyt ja pois*.

Virolaiselle lukijalle nämä direktiivisyyden keinot tuntuvat äidinkielestä tutuilta (vrt. Metslang 2004). Eroja on lähinnä yksityiskohdissa ja käytön tasolla: viroon ei ole juurtunut konditionaaliakuinen lause, ja *ravistettava*-tyyppinen rakenne puuttuu, samoin liitepartikkelit. Tulkinat riippuvat usein kontekstista ja lauseen leksikaalisesta sisällöstä, joiden yhteisvaikutusta ei loppuun saakka ehkä näekään.

Koko ISK:n »Ilmiöt»-osa ilahduttaa ennen kaikkea sillä, että tarkasteltavana oleviin monitahoisiin ilmiöihin on syvennyt perusteellisesti. Kymmenissä ja sadoissa sivuissa kajastuu suomen kielen kaidehdittavan laajalle ulottuva tutkimus. Virolainen kielentutkija löytää teoksesta toisaalta olennaista tietoa suomen kielen rakenteesta ja käytöstä, toisaalta myös olennaisia vertailukohtia ja ajatuksia oman äidinkielen tutkimiseksi. ■

HELLE METSLANG

Sähköposti: helle.metslang@helsinki.fi

Suomennos: Toni Suutari

LÄHTEET

- EKG = ERELT, MATI – KASIK, REET – METSLANG, HELLE – RAJANDI, HENNO – ROSS, KRISTINA – SAARI, HENN – TAEI, KAJA – VARE, SILVI 1993, 1995: *Eesti keele grammatika I, II*. Peatoimetaja M. Erelt. Tallinn.
- ERELT, MATI – METSLANG, HELLE 2004: Grammar and pragmatics: Changes in the paradigm of the Estonian imperative. – *Linguistica Uralica* XL s. 161–178.
- KANGASMAA-MINN, EEVA 1985: Suomen verbi-ilmausten kvantiteetista ja kvaliteetista. – *Virittäjä* 89 s. 429–446.
- LEINO, PENTTI 1991: *Lauseet ja tilanteet: suomen objektin ongelmia*. Suomi 160. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- METSLANG, HELLE 2004: Imperative and related matters in everyday Estonian. – *Linguistica Uralica* XL s. 243–256.
- TOMMOLA, HANNU 2000: Progressive aspect in Baltic Finnic. – Östen Dahl (toim.), *Tense and aspect in the languages of Europe: Empirical approaches to language typology*. EUROTYP 20-6 s. 655–692. Berlin: Mouton de Gruyter.
- TRAGEL, ILONA 2001: *Eesti saama ja võima ning soome saada ja voida*. Tähen- dused ja vastavused kognitiivse grammatika vaatenurgast. – *Keel ja Kirjandus* XLIV s. 99–110.
- YLI-VAKKURI, VALMA 1986: *Suomen kieliopillisten muotojen toissijainen käyttö*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisu- ja 28. Turku: Turun yliopisto.